

Заманымыздың ұлы суреткері

Қазақтың тұңғыш кәсіби суретшісі, қазақ бейнелеу өнерінің негізін қалаушылардың бірі, Қазақстан Мемлекеттік сыйлығының лауреаты, Қазақстанның Халық суретшісі, Қазақ ССР-нің өнеріне еңбегі сіңген қайраткер **Әбілхан ҚАСТЕЕВКЕ - 115 жыл (1904-1973)**

XXI ғасырда, техниканың дамыған заманында жастар үшін іздесе таптырмайтын өнер тағылымы Әбілхан ағамыздың дүниелерінен тау самалындай есіп тұрады. Бұған Ә.Қастеевтің көрмеге ұсынған екі жүздей еңбектеріне берілген көрермендер пікірін айтса да жеткілікті. Бір Мәскеудің өзінде жиырма бес рет көрме ұйымдастырған екен. Оның ішінде үш рет Ә.Қастеев шығармашылық еңбегі дербес көрмеде орын алады. Ә.Қастеев шығармашылық еңбектері шетел халықтары мұражайларында да молынан дәріптелініп, әлем жұртшылығына оның есімі танымал болды. Қытай Халық Республикасында екі мәрте (1950, 1960); Ауғанстан және Цейлонда (1960), Чехословакияда (1958); Канада да (1957); Бельгия, Мексика, Швеция (1969); Арменияда (1963, 1968); Батыс Берлинде (1972); т.б. елдер халқы Әбілхан аға еңбегіне тәнті болған.

Әбілхан Қастеев республикамыздың қоғамдық және мәдени өміріне белсене араласқан. Ол Қазақстан Суретшілер Одағын құрушылардың бірі болған, және ұзақ жылдар бойы Қазақстанның Суретшілер одағын басқарған. Бейнелеу өнерін дамытуға қосқан зор еңбегі үшін «Октябрь революциясы» орденімен, екі рет «Еңбек Қызыл Ту» орденімен, «Құрмет белгісі» орденімен наградталған. 1944 жылы оған «Қазақ ССР халық суретшісі» атағы берілген. «Қазақстан жерінде» шығармалар сериясы үшін оған 1966 жылы Қазақ ССР Мемлекеттік сыйлығы берілген.

Қазақ көркемсуретінің тұңғышы – Әбілхан Қастеев өнері – біздің рухани мәдениетіміздің сарқылмас бұлағы, өшпес әуені, мәңгі өнегесі!

Ұлы суреткердің Тоғай еліне, Торғай жеріне келіп, Батыр бағамыздың туған жеріне, жүріп

тарихта қалатын Батыр портретін көз көргендер айтуымен бейнелеп шығару ұмытылмас еңбек, тарихи оқиға! Сол Аманкелді портреті қаламыздағы Тарихи өлкетану мұражайында көрмеде тұр. Аманкелді Батыр бейнесін жасаудағы Әбілхан Қастеевтің ізденісі талай жас өнерпаздарға үлгі боларлық еңбек. Аманкелді бейнесін 1939 жылы бастап, көп ізденістен кейін 1944 жылы аяқтағанда, Батыр бейнесінің бағасын халқы берген екен. Ә.Қастеев «Аманкелді Батыр» портретімен 1950 жылы Мәскеуде өткен Бүкілодақтық көркемсурет көрмесіне қатысып ең жоғарғы баға алған.

Халық суретшісі Әбілхан Қастеевтің шығармаларын таныстыру мақсатында, өнерінен нәр алсын деген мақсатта өнер сүйер қауымға арнап Өнер бөлімшесінде «Қылқаламмен дала жүрегіне айналдырған» тақырыбында үлкен кітап көрмесі ұйымдастырылды. Кітап көрмесі үш бөлімнен құрылған. Бірінші: «Заманымыздың ұлы суреткері» бөліміне Әбілхан Қастеевтің өмір жолы, балалық шағы, туған, өскен жері жайлы әдебиеттер қойылды. Бірінші бөлімнің дәйек сөзіне: кәсіби суретші Әбілхан Қастеевтің «Мен сурет салуды таудың бұлағынан, қойдың құлағынан, аламның

рендім» деген дана сөзі алынды.

Екінші «Сыршыл қалам сырлары» бөліміне суретшінің еңбектері: «Мектепке бару» (1930), «Тігу үстінде», «Автопортрет» (1931), «Сүндетке отырғыз», «Қазақ портреті», «Кенесарының портреті» (1935), «Бие сауу» (1936), «Кііз үйдің ішкі көрінісі» (1939), «Аманкелді сарбаздары», «Жас Абай» (1945), «Аманкелді Имановтың портреті» (1950), «Түрксіб»

(1969), т.б. қыл қалам шеберінің еңбектері жарияланған әдебиеттер орналасқан. Дәйек сөзіне әлемге әйгілі американдық суретші Роквэл Кенттің «Қастеев шығармаларын көріп, кең байтақ Қазақстанды аралағандай боламын» - деген сөзі алынды.

Үшінші «Өрнекті өнері – өлмес өмірі» бөліміне суретшінің еңбектері жайлы жазылған ой-пікірлер, шәкірттері жазған естеліктер, басылым беттеріне жарияланған деректі әңгімелер, арнау-әлеңдер қойылды. Үшінші бөлімнің дәйек сөзіне өнертанушы С. Ниязбаеваның «Қастеевтің рухани дүниесі – қазақ өнерінің өмір тіршілігінің тынысы. Оның суреттерінің басты кейіпкерлері – қазақтар» - деген тәрбиелі сөзі алынды.

Еліміздің мәдениеті мен өнері жолында ұрпаққа өнеге болардай із тастап кеткен тұңғаларымызды уақытында жастарға насихаттап отыру мақсатымыз, міндетіміз деп, және санаулы ғұмырларында рухани нәр алсын деген бағытта барша оқырман қауымды «Өнер» бөлімшесіне кітап көрмесімен танысуға шақырамыз!

Әлия ҚАРСАҚБАЙҚЫЗЫ,
№2 ОӘҒК
«Өнер» бөлімінің